

րաչար հրամանը կատարել բոլոր Եզիպ-տոսի մէջ, կոտորելով անդրանիկները, որով՝ փութացուցին իսրայելացիները Եզիպտոսէն հեռացնելու. և առաւօտուն կանուխ վեց հարիւր հազար իսրայելացի ընտանիքներ, Նեղոսի գետա կազմող առաջին ճիւղին ըովէն կը փախչէին բոլոր իրենց նախիրներովը, նման իրենց ըովէն սահող Նեղոսի ճիւղին, որ գէպի Աղի լիճը կ'ընթանար, սապէս և իսրայելեան բանակը աչձէ Եթովպի անապատը կ'ընթանար, Հոս հարկ կը համարիմ գաղափար մը տալ ամբողջ այս բազմութեան, ծառաներուն և անասնոց, հաւանական հաշույ վրայ հիմնել:

Օրէնք էր իսրայելացւոց մէջ բազմակնութիւնը. և որովհետեւ 600000 այլ յիշատակած ժամանակ Ս. Գիրքը, ուրիշ տեղ մը թուոց գրքին մէջ, և այն երկու ամիս վերջը եղածները 600000 էն աւելի կը թուէ առանց ղետական ցեղին. հետևաբար այս թիւս ոչ թէ ամբողջութիւն մը կը նշանակէ այլ միայն ընտանիք կազմող զուգներ, և աւելի ևս կը հաստատուի երբ թուարկութեան վրայ կը խօսի քսան տարուէն վեր եղածները յիշատակելով «Առէք զհամար ամենայն ժողովրդեան որդւոցն իսրայելի ըստ ազգս, ըստ տանց նահապետաց, ըստ թուոց յանուանէ ըստ գլխոց նոցա ամենայն արու ի քսանականիքի վեր» (Թիւր Գլ. Ա. 2, 3): Ուստի այս ընտանիքները ունէին կանայք, ըստ օրինաց բազմակնութեան, զաւակներ, ծառաներ և աղախնայք, արջառներ և ոչխարներ և անասուններ: Դնելով թէ մէն մի տուն բաղկացած ըլլայ 10 անձերէ և որոնք ունենան 100 զուգի անասուն, որ համեմատաբար միջինէն աւելի նուազ կ'ըլլայ կ'ունենանք 6 միլիոն անձինք և 60 միլիոն նախիր, որոնք կը կազմէին այս իսրայելեան բանակը, Եւ ենթադրութիւն նիս հաստատուն է, վասն զի ըստ բացատրութեան Ելից գրոց խիստ մեծ բազմութեան մը երևոյթ ցոյց կուտայ. «Եւ չուեցին որդիքն իսրայելի յիմամսեայ ի Սոկըովթ վեց հարիւր հազար այլ հետեակ,

թող զայլ աղիս, և խառնիճադանձ քաղմոսիսն ընդ նոսա, և արջառ և ոչխար և անասուն քաղում յոյժ» (Եւր. ԺԲ. 37, 38):

Յան փարաւոնի՝ ցասման փոխուած էր, չէր կրնար հանդուրժել որ իսրայելացիները իրենց երկրէն ելնեն. «Ձի՛ գործեցաք զայն զի արձակեցաք զորդսն իսրայելի զի մի ծառայեցան մեզ»:

Բանակ մը կազմեց 600 երկաթապատ կատքերէ և բազմաթիւ ձիաւորներէ, սկսաւ երթալ իսրայելացւոց հետէն, որոնք իրովթի բերանը հասած էին և բանակած:

Իրովթ կը գրուի ըստ Յոյնին ելրծմ մինչ մեր թարգմանութեան մէջ Եպիրոթ գրուած է ուր կայ կամ եպի (էթ) անջատ է Յոյն թարգմանութեան մէջ ըստ այսմ «Καὶ ἀπῆρδον ἐκ Βουθάν. καὶ παρὲν βάλον ἐπὶ τὸ στομα εἰρῶθ» («Եւ») Չուեցին ի իրովթանայ, և բանակեցան սա բերանովն Եպիրովթայ» (Թիւր ԼԳ. 7). արդէն ինչպէս կը տեսնուի էթ թարգմանուած է սա, որով ելրծմ չէ կարելի ըլլալ Եպիրովթ այլ միայն իրովթ. ինծի այնպէս թուի թէ այս հին թարգմանչաց գործը չէ, այլ՝ յետոյ ընդօրինակողներէն ոմանք որոնք ոչ սա համարած են և շէլ իբր անջատեալ մաս նիկ ելրծմ անուան կցեր և Եպիրովթ գրեր են:

Այս իրովթն է ըստ իս՝ գետակը կամ այն նշանաւոր ծանծաղուտն ուր հիմա Սուէզի անցքը շինուած է, որ կը միացնէր Աղի լիճը Կարմիր ծովուն հետ:

(Շարուծակելի)

Հ. Խորհր. ՍԻՍԱՆ

ՆՈՐ ԱՐՇԱՆՈՅՍ

Տարին մեռաւ... Նորն է ծննդը...

— Կեանքի նշույլ Յուսարբի.

Այն, ինձ տրէ՛ք Հաւատք ու Սէր...

— Հայաստանի տունկն է բուսեր:

ԻՂՁՆ ՀՈԳԻԴՍ

Ո՛չ. ես մեռնիլ չեմ ուզեր,

Կը մեռնի ինչպէս շատեր...

Մընալ կ'ըզմամ անմահ ծեր,

Մինչ կը մեռնի տարիներ:

Հ. ԳՐԸ ԱՅՏԵՆԱՆ